ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Του **Στάθη Κουβελάκη***

Διάχυτη είναι πλέον η αίσθηση ότι, παρά τους τακτικισμούς της, η παρούσα κυβέρνηση απλώς κερδίζει χρόνο και πως δύσκολα θα μπορέσει να αποφύγει την προσφυγή στις κάλπες τη στιγμή της προεδρικής εκλογής. Ενα ενδεχόμενο που ισοδυναμεί σχεδόν με βεβαιότητα με νίκη του ΣΥΡΙΖΑ. Η στιγμή της αλήθειας πλησιάζει λοιπόν και όλοι καταλαβαίνουν ότι από την έκβαση του εγχειρήματος μιας αριστερής κυβέρνησης θα κριθεί όχι μόνο η μελλοντική πορεία της χώρας, αλλά, σε καθοριστικό βαθμό, και οι συσχετισμοί στην Ευρώπη.

Σε τέτοιες συνθήκες, η ρεαλιστική εκτίμηση του συσχετισμού δύναμης είναι ζωτικής σημασίας. Η επίκληση του «ρεαλισμού» στην πολιτική ταυτίζεται συνήθως με εκκλήσεις για μετριοπάθεια και αναζήτηση «ενδιάμεσων λύσεων». Σ’ αυτήν την περίπτωση ο ρεαλισμός ανάγεται σε μια παραλλαγή διαχείρισης του υπάρχοντος, που φαντάζει ως μια «ασφαλής» επιλογή, που προφυλάσσει από περιπέτειες και άλματα στο κενό. Υπάρχουν όμως καταστάσεις όπου ακριβώς αυτός ο ρεαλισμός είναι ανέφικτος και καταδικασμένος σε αποτυχία. Οπου αντί να σταθεροποιεί, οξύνει τις αντιφάσεις και οδηγεί σε ανεξέλεγκτες εξελίξεις, πολύ χειρότερες από αυτές που προσπαθούσε να αποτρέψει. Αυτό είναι και το χαρακτηριστικό μιας συγκυρίας βαθιάς κρίσης: καθιστά την καινοτομία αναγκαστική. Το όλο θέμα είναι βεβαίως τι είδους θα είναι αυτή και προς ποια κατεύθυνση θα ωθήσει τις εξελίξεις.

Μια τέτοια συγκυρία διέρχεται εδώ και τέσσερα χρόνια η Ελλάδα και οι άλλες χώρες της ευρωζωνικής περιφέρειας, ενώ ακόμη και σε ορισμένες από τις μεγάλες χώρες του ευρωπαϊκού κέντρου (Γαλλία και Ιταλία) τον τόνο των εξελίξεων δίνει ένα εκρηκτικό μίγμα παρατεταμένου οικονομικού μαρασμού, κοινωνικής σήψης και έρπουσας πολιτικής αστάθειας. Σε συνθήκες όπου το παραδοσιακό πολιτικό προσωπικό φαίνεται όλο και περισσότερο αναλώσιμο, το ερώτημα που προκύπτει αφορά το είδος της στρατηγικής που

συμπυκνώνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο εντός της Ε.Ε., που (εννοείται χωρίς την παραμικρή δημοκρατική νομιμοποίηση) έχει αναλάβει τη λειτουργία σχεδιασμού και συντονισμού των πολιτικών που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο.

Η απάντηση είναι προφανής: η επιλογή ήταν το περαιτέρω σφίξιμο του νεοφιλελεύθερου κορσέ που είχε ήδη οριστεί από τις ευρωπαϊκές συνθήκες και κωδικοποιηθεί λίγο πριν ξεσπάσει η κρίση (1997) στο διαβόητο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Οι στόχοι της διατήρησης του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 3% και του δημόσιου χρέους στο 60% του ΑΕΠ, τους οποίους μόλις 3 από τις 28 χώρες της Ε.Ε. πληρούν, δεν κρίνονται πλέον επαρκείς. Η αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας τον Δεκέμβρη του 2011 με το «Εξαπλό πακέτο» (Six Pack) και το νέο Σύμφωνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας, που τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου του 2013, διαμορφώνουν ένα δρακόντειο πλαίσιο «λιτότητας στο διηνεκές» για όλη την Ε.Ε. Στόχος είναι πλέον οι ισοσκελισμένοι προϋπολογισμοί («χρυσούς κανόνας») και η δέσμευση αποπληρωμής τουλάχιστον του ενός εικοστού του δημόσιου χρέους όταν αυτό υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ και τούτο έως ότου κατεβεί σ’ αυτό το όριο.

Για να εφαρμοστεί αυτό το πλαίσιο έχει στηθεί ένας σιδερένιος μηχανισμός επιτήρησης και πειθαναγκασμού του συνόλου των κρατών-μελών, στον οποίο εμπλέκονται η Κομισιόν, στην οποία υποβάλλονται προς έγκριση οι κρατικοί προϋπολογισμοί πριν υποβληθούν στα εθνικά Κοινοβούλια, το Ευρωπαϊκό Σύμβούλιο, που αποφασίζει την επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες (δηλαδή προστίμων που μπορούν να φθάσουν έως 0,2% του ΑΕΠ), και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στο οποίο επίσης αποδίδεται η δυνατότητα επιβολής παρόμοιων κυρώσεων.

Το κερασάκι στην τούρτα είναι ο ονομαζόμενος «κανονισμός διπλού πακέτου» (two-pack) που ισχύει από τον Μάιο του 2013 και προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη, τα οποία βρίσκονταν σε δανειστικά προγράμματα στις 30.5.2013, θα υποβληθούν σε μεταπρογραμματικό καθεστώς «ενισχυμένης επιτήρησης», έως ότου αποπληρωθεί το 75% του χρέους τους. Αυτό σημαίνει τη δημιουργία ενός μηχανισμού απολύτως παρόμοιου με αυτόν των γνωστών Μνημονίων (υποχρέωση υπογραφής μνημονίου μακροοικονομικής προσαρμογής, έλεγχος της δημοσιονομικής κατάστασης μέσω τετράμηνων αξιολογήσεων, δέσμευση λήψης νέων «μέτρων» εφ’ όσον θεωρηθούν αναγκαία από την εν λόγω αξιολόγηση κ.λπ.).

Ο στοιχειώδης ρεαλισμός επιβάλλει εδώ να αναγνωριστεί ότι αυτό το διαρκώς επιδεινούμενο πλαίσιο είναι ασύμβατο με την ικανοποίηση απολύτως βασικών κοινωνικών στόχων, όπως αυτούς που εξήγγειλε ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ στη ΔΕΘ. Η σύγκρουση είναι

λοιπόν αναπόφευκτη. Αυτό προκύπτει εξάλλου και από το σκαιό τρόπο με τον οποίο αποπέμφθηκε ο Γάλλος πρωθυπουργός Μανουέλ Βαλς, όταν μετέβη στο Βερολίνο για να «διαπραγματευθεί» την αδυναμία άμεσης μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 3% του ΑΕΠ, και αυτό παρά το πρωτοφανές πρόγραμμα περικοπών που μόλις είχε επιβάλει η κυβέρνησή του και την καρατόμηση του τέως υπουργού του επί των Οικονομικών, ο οποίος είχε τολμήσει να αμφισβητήσει τη λιτότητα και τη γερμανική πρωτοκαθεδρία εντός της Ε.Ε.

Ρεαλισμός εδώ σημαίνει ότι η ελληνική κοινωνία και η αυριανή πολιτική της ηγεσία πρέπει να προετοιμάζονται παντοιοτρόπως, με τη δέουσα ψυχραιμία αλλά και με αποφασιστικότητα, για μια αδυσώπητη αναμέτρηση με τις κυρίαρχες δυνάμεις της Ε.Ε. Μια αναμέτρηση στην οποία αναμφίβολα θα βρουν συμπαράστατες, αλλά και μελλοντικούς μιμητές, τις προοδευτικές δυνάμεις της Γηραιάς Ηπείρου, αλλά και πέραν αυτής.

* Καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας στο King’s College του Λονδίνου

enet.gr